

**SLOVENEK,
SRB,
MADŽAR –
ALI VSE
TROJE?
STR. 5**

**NA NJIVI S
ČEBELAROM,
STERI JE
KOLAR
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 15. septembra 2005 ☼ Leto XV, št. 24, cena: 50 Ft

Gorenji Senik, 10. in 11. september

SVETEK FOLKLORISTOV IN GASILCOV

»Vsakšno drejvo nūca krepke korenje, če ščē žīvo ostati, vsakši narod nūca svojo kulturo, svojo tradīcijo, če ščē preživeti.« S tejsmi rečami je začno svoj pozdrav gospaud *Vojko Stopar*, predstavnik Javnega sklada za kulturne dejavnosti R Slovenije na Gorenjom Seniki, gde je folklorna skupina svetila 20. jubilej delovanja. Svetka so se udeležili veleposlanik R Slovenije v Budimpešti *Andrej Gerenčer*, predsednik komisije za manjšine pri županjski skupščini *Antal Nagy*, nekdanjsnji svetovalec vlade za manjšine *Geza Bačič* tō.

Kak se je začnila folklorna dejavnost na Gorenjom Seniki, je tapovedala Klara Fodor, sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem. Pred kakšnimi 25. lejtami je na šauli začnila delati mlašeča folklorna skupina, stero je vodila pa včila leranca Margita Mayer. Tej mlajši, gda so vōostali s šau-le, so tak brodili, ka do tadale plesali, dapa vidli so, ka sami nedo mogli. Zatok so ziskali človeka v vesi, steri bi njim leko pomago, Lojzeka Hanžeka, steri je prejkvzejo njino vodstvo. Dapa brezi pomauči strokovnjakov iz Slovenije je tō nej šlau. Gorenjesenička folklorna skupina dosti leko zahvali gospaudi Mirku Ramovšu, steri je dojazmerko porabske plesu pa je te mlade navčiu, kak so indasvejta ple-

Gorenjesenička folklorna skupina s harmonikarom Matejom Smejom

sali njini dejdeki pa babice. Ranč tak se morajo zahvaliti mentorom Mariji Rituper, Valeriji Žalig pa Jelki Pšajd. Gorenjeseničko folklorno skupino gdrži Zveza Slovencev na Madžarskem. Predsednik Zveze Jože Hirnök je vōzdigno, ka vse tisto, ka vidimo na odri, gda folkloru zapleše, je samo končni rezultat. Največ lidi pa si ranč ne brodi, kelko dela, švica, kelko prob se skriva za tejm.

Za tau »nevidno« delo se je folkloristom zahvalo Javni sklad za kulturne dejavnosti z »Maroltovimi značkami« za 5-, 10- in 15-letno delo. Častno Maroltovo značko sta dobi-

la Lojzek Hanžek, steri je 17 lejt vodo skupino, pa Andraž Sukič, steri je pred trejmi leti prejkvzeu njegvo delo.

Na oblejtnici gorenjeseničke folklore so gorastaupili folkloristi iz Destrnika, mlašeča folkloru z Gorenjoga Senika,

Gasilci z Gorenjoga Senika so se radiivali, ka so dobili dve gasilski vozili

hrvaška folkloru iz Tótszentmártona in ljudski godci iz Černelavek.

En den prva so pa šator pa športno igrišče napunili gasilci iz Porabje, Slovenije, Hrvške in Avstrije. Na prvi den vaški dnevov so blagoslovili gasilska avtona, stera je gorenjeseničko gasilsko društvo dobilo iz Slovenije. Prvoga so njim dali za dar gasilci iz Doliča pri Šenflorjanu na Dolenjskom, drugoga so pa za simbolično cejno dobili od gasilcov iz Višnje Gore v občini Ivančna Gorica.

Navzoče je pozdravo domanji župan Martin Ropoš, steri je predsednik gasilskega društva tō. Med gosti je pozdravo generalnoga konzula R Slovenije v Monoštri Marka Sotlarja pa predsednika Gasilske zveze Slovenije Ernesta Eöryja. Kak je pravo, njino društvo ma zdaj 30 členov, največ gasilcov v vesi je bilau v šestdeseti lejtaj. Predsednik GZS Ernest Eöry je vōzdigno, ka je trno važno, ka si gasilci iz sosednji rosagov pomagajo, vej je pa vse več takšni nesreč, katastrof, gda si sausedge morajo skaučiti na pomauč. Slovenski gasilci poseba radi pomagajo društvam v Porabji. Tau kažeta dva gasilska avtona tō, stera je blagoslovo domanji župnik Ferenc Merkli.

M. Sukič

NI RES, DA LE NEMO OPAZUJEMO...

(Prispevek k vprašanju dvojezičnega pouka)

Z velikim pričakovanjem gledamo v jezikovno prihodnost Porabja ob njegovem prvem in najtežjem koraku, ki bo po vsej verjetnosti premaknil jezikovni pouk z mrtve točke in si ga bomo za to verjetno lahko zapisali v zgodovino narodnostnega šolstva. Obenem pa moram priznati, da sem tako med proučevanjem posameznih vprašanj metodike pouka slovenskega jezika, ki pridejo v poštev pri Porabskih Slovencih, kakor tudi med proučevanjem morebitne dolgoročne učinkovitosti dvojezičnega pouka ugotovila, da je to eno najbolj zapletenih vprašanj, s katerimi sem se kot profesor tujih jezikov srečevala na teoretičnem področju jezikovnega pouka.

Upoštevajoč profil in obseg našega časopisa se moram omejiti le na težiščne naloge, ki jih moramo rešiti ne le med poukom, temveč tudi povezano s poukom in tudi na ostalih področjih, ki predstavljajo tiste okoliščine, brez katerih tudi najbolj idealno sodelovanje med starši, učenci in učitelji ne prinese zaželenega uspeha. Tvegam celo domnevo, da sta pri uspešnosti poučevanja maternega jezika staršev in starih staršev na našem narodnostnem ozemlju didaktika in metodika le sekundarni vprašanji, iz česar izhaja, da ne smemo v danih okoliščinah zvaliti odgovornosti zgolj na učitelje in učence ter na morebitno izgubo narodne zavesti. To je le vrh ledene gore.

Prvo in najvažnejše vprašanje je število učencev slovenskega porekla, ki žal postopoma pojema. To je delno posledica migracije, delno posledica splošnega upadanja števila rojstev in dinamične zamenja-

ve maternega jezika z jezikom večinskega naroda ne le v javnem življenju, temveč tudi v družinskem okolju. Materni jezik današnjih učencev ni več identičen z maternim jezikom staršev. Zaenkrat nam še ni treba govoriti o popolni izgubi manjšinskega jezika, le-ta se nahaja le v stanju agonije. V Porabju je dominanten jezik madžarski, porabsko narečje je v glavnem sekundarni jezik, knjižna slovenščina, ki se jo otroci učijo večinoma le v šoli, je tisti jezik, ki povezuje Slovence, da se med sabo lahko sporazumejo, da ne bi bili prisiljeni uporabljati v te namene nemškega jezika, kot so ga uporabljali letos baje nekateri udeleženci likovne kolonije v Monoštru. To jezikovno stanje je le odraz načina življenja celotne narodnostne skupnosti v Porabju, o kateri - žal - moramo ugotoviti, da v današnji obliki, v svojem sedanjem stanju, ni sposobna za življenje. Potrebna je reanimacija jezika, reanimacija gospodarskega življenja in reanimacija slovenskega izobraženstva. Brez svojega izobraženstva namreč noben narod ni sposoben za življenje.

Kar se tiče vprašanja jezika, Porabje ni povsem neslovensko, kajti meji s Slovenijo, kamor lahko vsak prosto potuje, prebivalstvo lahko posluša oddaje slovenskega radia in televizije, lahko bere slovenske časopise, med njimi tudi naš tednik, lahko se udeležuje prireditev, ki so dvojezične, na narodnostnem območju deluje lektor in svetovalec za pouk slovenskega jezika, v šoli se učenci lahko učijo slovenski jezik, učitelji se lahko udeležujejo seminarjev, tako doma kakor v Sloveniji, za učence prirejajo razne tabore... Jezi-

kovni pogoji so torej v precejšnji meri zagotovljeni, lahko bi celo rekli, da so idealni. Niso pa idealni gospodarski pogoji, ki bi lahko ustavili migracijo, s tem da bi zagotovili privlačna delovna mesta za tukajšnje prebivalstvo, tudi za izobraženstvo. To ni naloga učiteljev, temveč naloga politikov, v prvi vrsti porabskih politikov in politikov iz Slovenije, ki bi od madžarske vlade **morali zahtevati posebne pravice, na primer davčne olajšave za tiste podjetnike, ki bi bili pripravljeni investirati svoj kapital na narodnostnem območju.** Dokler samo govorimo o tem, se situacija znatno ne bo spremenila, potrebni so konkretni ukrepi.

Drugo dejstvo je, da starši ne pošiljajo radi svojih otrok v dvojezične šole, kajti ne vidijo perspektiv, ki bi bile povezane z znanjem slovenskega jezika. V principu učenje slovenščine in učenje v slovenščini ni slepa ulica, toda ta problem ni do konca premišljen, ni do konca izpeljan. Pri dvojezičnem pouku, razen slovnice, slovenski jezik ni cilj, ni le cilj učenja, temveč tudi sredstvo pridobivanja znanja. Če učenec pridobiva znanje v obeh jezikih, mora svoj čas posvečati razen usvajanju učne snovi tudi učenju dveh jezikov, kar naravno odvzema čas od vsebine pouka. Ministrski predsednik Ferenc Gyurcsány je v svojem govoru ob začetku novega šolskega leta poudaril, da »mora postati izobraževanje bolj pravično, da ne bo determiniralo usode otroka to, kje je rojen, v kakšni družini oziroma v kakšni vasi.« To je le teorija. Praksa pa je, da mora absolvent srednje šole za pristop k najbolj privlačnim strokam

na univerzi oziroma visokih šolah doseči na primer blizu 134 točk. To pomeni, da dijak, ki je v dveh zadnjih letih, ko se zbirajo točke v srednji šoli, iz vseh predmetov dobil odlično oceno in je naredil razen tega še iz enega jezika državni izpit na srednji stopnji, na nekatere smeri kljub temu ne bo sprejet, kajti omenjeno število točk bi lahko dosegel le z dvema jezikovnima izpito-ma. Kako bi lahko govorili o pariteti priložnosti v primeru učenca dvojezičnega pouka na narodnostnem ozemlju, če nimamo dvojezične gimnazije? Bilingvistični učenec se bo moral v srednji šoli pomeriti v vsebinskem znanju - v neenakem »razmerju sil« - z enojezičnimi učenci, kar že opreka izjavi predsednika! Če ni dovolj učencev, je razumljivo, da ne morejo obstajati dvojezične gimnazije, ne more biti vseh vrst strokovnih srednjih šol v vseh jezikih narodnosti, ki živijo na Madžarskem. Po mojem presojanju bi pa morali v vsakem večjem mestu, kjer živijo Slovenci, v eni izmed srednjih šol zagotoviti - po želji - tečaje za izpopolnjevanje znanja slovenskega jezika na državne stroške. Učenec, ki prihaja z narodnostno mešanega območja, ne bo mogel v neki zahtevni srednji šoli držati koraka z učencem, ki se je učil v nekem večjem mestu v enojezični šoli in je povrh tega obiskoval še celo vrsto krožkov in privatnih ur. Sodeč po izjavi predsednika, bi morali tudi naši kandidati z narodnostnega ozemlja imeti možnost za študij tudi v najbolj popularnih strokah, kajti drugače ne bomo imeli lastnega izobraženstva na vseh področjih, brez njega pa narodnostna skupnost ne bo

sposobna za življenje. Zaradi dejanske uresničitve konstruktivne izjave predsednika **mora manjšina zahtevati, da vlada določi minimalni numerus clausus za sprejem narodnostnih kandidato-v na univerze.** To naj bi bil tak okvir, ki ga kandidati večinskega naroda ne bi smeli zapolniti niti v primeru, če ne bi bilo z narodnostnega ozemlja dovolj interesentov. Če bi bilo zagotovljeno določeno število študijskih mest za pripadnike narodnostnih manjšin, bi le-ti po lažji poti lahko kandidirali za študijsko mesto na željeni univerzi in se jim ne bi bilo potrebno spuščati v neenako tekmovanje. Nepopolno znanje kakšnega jezika namreč ne pomeni, da kandidat ni sposoben za najvišji študij. Če bodo ta vrata odprta, se bodo tako starši kakor tudi otroci potegovali za dvojezični pouk, kajti le-ta res ne bo slepa ulica, in videli bodo konec predora. Te možnosti bodo najbolj motivirale tako dijake kakor tudi učitelje za pouk »sekundarne materinščine«, motivacija pa je - kakor vsak ve - najvažnejši dejavnik pri učenju jezikov. Da bi se lahko uspešno borili za svoje pravice, da bi funkcionarji na najvišjih odgovornih vodilnih mestih tudi uslišali naše probleme, **bi bilo odločilno važno, da bi narodnostim pri nas zagotovili zastopstvo v parlamentu.** V današnjem sistemu, ko večinski narod nima interesa, da bi podpiral poslanstvo manjšin, ki bi se v parlamentu borili za svoje dodatne pravice, le-te dejansko nimajo možnosti, da si pridobijo tisto minimalno število glasov, ki je potrebno za parlamentarni status.

Suzana Guoth

Prijatelji Radia Maribor v Porabju

Slovenski daum je ške nagauk nikdar telko Slovencov nej ziskalo gora iz matičnoga rosaga kak 3. septembra, gda so prišli na obisk prijatelji društva Radia Maribor. Avto-bus za avtobusom, lidge pa kak pridne včele. S Karčinom Holecom sva čakala goste kak predstavnika Zveze pa sva samo z bejlim gledala. Sveti

Gostom so zapele monoštrse ljudske pevke pod vodstvom Marije Rituper

križ! Ja, drügo je vedeti, ka nas gora zišče kaulek 400-500 lüdi, pa drügo je videti. Ka pa, gda je do mene staupila ena vodička izmed devetih s tejm, ka za programa njim pa nidimo v dvej vöraj. Aumanca me je začnila polejvati, vlaske pa zdigavati prauti neba. Vejdla sam, ka so varaške ljudske pevke zaprosene za spejvat šest pesmi. Depa tau je ške z domanjima gučoma vred samo kaplica v mordji. No, depa gda sam zaglednila Marijo Rituper, sam vejdla, ka nam je ona „prva pomauč“. Vej je pa že dostakrat za vöro programa dala s svojimi ženami, naj baujo tau števanovske ali varaške. No, vej me je davalas s svojimi žmanimi vici, ženske pa karažno s svojimi lejpmi domanjimi pesmimi. Gda go je pa zagledno prejden (odgovorni urednik) Radia Maribor g. Anton Petelinšek, go je v tistom minuti zaproslo, naj vodi cejli program. In ga

je tak vodila, ka je na konci že skur kratek grato čas. S tejm, ka so goste s toplimim rečami prijazno pozdravili generalni konzul R Slovenije v Monoštri Marko Sotlar, predsednik komisije Ivan Ajdnik pa prof. dr. Zinka Zorko, sterna dobro pozna Porabje, je „ezermešter“ porabske rejči. Lepau je po(h)valila general-

noga konzula, ka gdakoli pride s kakšno skupinov, furt ma čas za nji. Ka pa, gda je telko lidam nota pokazala, hvalila našoga mladoga porabskoga ljudskoga pisatelja z najmenše vesi Andovci. Mislila sam, ka ma fotoaparata vözleti z rauk, vej je pa ranč na najvišiši stumbaj sliko lüstvo. Njagva rdeča srajca je prauti njagvi licaj blejda bila! Dja sam pa od radosti skur v luft skakala! Vej je pa on naš Karči Holec! Steri se je gnauk s fotoaparatom, gnauk z novinami Porabje vrtijo med lidami kak ringišpil. Po tistim pa ške film o Porabji tü on vrtijo. Name je pa fejs brigalo, kak leko vküper pobere, prime stoj 450 lidi na izlet pa ške kaj drügo tü, na koj sam dobila valas, odgovor od predsenika društva prijatelov radia Ivana Ajdnika.

„Radio Maribor ima v okviru prijateljev radia organizirano komisijo za družabništvo in ta vodi program radijskih delav-

nic znancev. Seveda v okviru teh radijskih delavnic znancev se zbirajo ljudje dobre volje in imamo oddajo vsak teden. Na leto večkrat pripravimo oddaje, ki so malo daljše, med drugimi aktivnostmi pa je tudi organizacija izletov. In sicer so ti izleti naravnani tako, da članstvu nudijo medsebojno druženje, hkrati pa spoznavanje domače in širše okolice, v kateri živimo. Tako, da so bili ti izleti organizirani že tudi preko meja Slovenije, proti jugu, na Hrvaško in v Srbijo. Seveda pa se nam je zdelo primerno in pomembno, da gremo pogledat tudi naše Porabje. Kajti, to je del slovenskega ozemlja, ki je sicer administrativno v madžarski politični ureditvi, ampak tukaj živijo naši rojaki po jeziku in tako je turistična agencija Sonček pripravila izlet. Na ta izlet se je prijavilo za devet avtobusov ljudi. Je pa res, da smo tudi števila avtobusov z ozirom na logistiko malo omejili. Imeli smo na teh izletih že tudi dvajset in več avtobusov.”

• *Organiziranje telko lüstva je velka briga, skrb. Kak se vam je tau dalo?*

„Društvo prijateljev radia je eno izmed društev, ki sploh nima svojega tekočega računa. To se pravi, vse delo je prostovoljno in verjetno je ravno prostovoljnost tista, ki angažira ljudi dobre volje, ki so pač pripravljeni nekaj storiti zase in tudi za druge. Udeleženci si sami plačajo vso udeležbo in agencija Sonček pač poskrbi, da te zadeve tečejo po urniku.”

• *Kelko lejt organizirate, spravlate vküper taše izlete?*

„Radijska delavnica je gibanje, ki vstopa v štirinajsto leto. Deseto obletnico smo malo širše praznovali. Naše

gibanje se ne loteva samo teh vsakdanjih stvari, ampak tudi kulture, delno politike, ampak ne v tistem smislu, da bi se do česar koli opredeljevali, pač pa da želimo iz vseh teh dogajanj, ki se dogajajo okrog nas, potegniti tisto dobro misel, ki ljudi oplemeniti in obogati.”

• *Zvöjn Maribora iz steri krajov so tej lidgé, steri leko poslöjšajo Radio Maribor?*

„Maribor je radio, ki se dejan-sko sliši na dobri tretjini slovenskega ozemlja. To pomeni, da pokrivamo del Koroške, kompletno Štajersko s celjskim območjem. Praktično do Trojan je radijski signal Maribora slišen. Moram reči, da imamo člane radijske delavnice tudi s Savinjske doline. Ljudje se oglašajo res iz različnih krajev. Tako, da smo prav presenečeni. Nekateri se oglašajo živo v program, drugi nas v pisni obliki pohvalijo, včasih tudi kaj pogrešajo, kar je seveda prav. Kajti z upoštevanjem različnih stališč in mnenj se lahko obogati program radia.”

• *Ka za programa mate tädale za gnes?*

„Danes, ko smo se naužili kulturnega programa, ki ste nam ga tako pristrčno pripravili na lokaciji Slovenskega doma, se

počasi vračamo v smeri proti Lendavi, kjer si bomo popravili svoje zdravstveno stanje z obiskom zdravilnih točk pri Bukovniškem jezeru. Popoldan bomo v Cerkvenjaku v Slovenskih goricah pri sv. Antonu imeli veliko radijsko delavnico znancev, ki bo trajala približno dve uri. In tako bomo dan prijetno zaključili in se zvečer vrnili v Maribor.”

• *Želimo vam srečno paut pa*

Predsednik društva prijateljev radia Maribor, Ivan Ajdnik

se lepau zavalimo, ka ste se spaumnili na nas v Porabju.

„Tudi jaz bi se vam zahvalil in čestital vsem Slovincem, ki živijo v tem kraju, in so zmogli toliko poguma, toliko notranje kulture, da so ohranili svoj materni jezik. Kajti multikulturalnost je velika dobrina, ki jo lahko nek narod goji. Seveda pa, da ob tem niste pozabili domačih korenin jezika svojih očetov in babic, je pa res hvale vredno.”

Klara Fodor

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 Mhz
Od pondejlka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

OD SLOVENIJE...

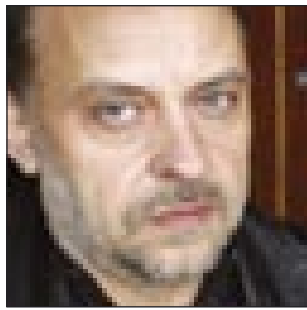
Drnovšek sprejel poverilno pismo madžarskega veleposlanika

Predsednik republike Janez Drnovšek je sprejel poverilno pismo novega madžarskega veleposlanika Józsefa Czukorja. Le-ta je predsedniku Drnovšku prenesel želje novega madžarskega predsednika Lászla Sólyoma za nadaljevanje odličnih odnosov med državama in za čimprejšnje srečanje obeh predsednikov. Kot je še poudaril madžarski veleposlanik Czukor, si madžarski predsednik Sólyom želi čim boljšega razvoja obeh manjšin, slovenske in madžarske, kar bo tudi prednostna naloga veleposlanika v času njegovega službovanja v Sloveniji.

Po Drnovškovih besedah so bili odnosi z Madžarsko vedno dobri, in tudi sam je ocenil, da je za odnose med obema državama dobrobit obeh manjšin izrednega pomena. Ob koncu pogovora je predsednik republike še povedal, da z veseljem sprejema pobudo madžarskega predsednika za srečanje.

Sodišče oprostilo peterico obdolžencev v primeru Petek

Po štirih letih in pol od napada na novinarja Večera Mira Petka in po več kot 15 mesecev dolgem sodnem procesu je primer Petek dobil prvi epilog, ki je razočaral tožilstvo in večino javnosti. Oprostitev petih domnevnih napadalcev so njihovi zagovorniki pričakovali, saj so ves čas trdili, da tožilstvo ni predložilo nobenih neposrednih materialnih dokazov. Tudi Petek, sedaj poslanec SDS, je pričakoval takšen razplet, v ostrem odzivu na sodbo pa je ocenil, da je bil izid sojenja znan vnaprej. Predsednik sodnega senata Branko Palatin naj bi postopek vodil tako, da je lahko na koncu sprejel oprostilno sodbo, sprejemal pa naj bi predvsem tiste dokazne predloge, ki so šli v koncept razsodbe.

Feri Lainšček

ZLATA IGLA

Dugo se že nejsva srečala. V tou časi si je prislüžo za eno veliko zlato iglo v baršana. Ge pa kak ne vej, pa tudi ne pitam. Nej mi je v navadi. Pa tudi iz najine skupne mladosti nama je ostalo samo tou, ka si pomajütneva pa se pozdraviva.

»Kak pa ti kaj?« se je tou pout začüda stavo.

»Kak?« sam skumigno. »Znaš, pa lepou mi je na tom svejti,« sam ma te pravo po resnici.

»Lepou?!« se je čüdivo. »Tou pa človek gnesden bole rejdko čüje.«

»No, ja,« sam malo popüsto. »Ka pa vej, samo bila bi laž, če bi pravo, ka mi je nej dobro...«

»Viš, viš,« si je zgučo. »Ge sam pa mislo,« se je vgrizno. »Znaš, ništerni den sam poslüšo po radiji pesnika, ka je meu nekšo veliko obletnico, pa se mi je srmak tak zasmilo...« mi je probo raztumačiti. »Pravo je, té velki pesnik, šteroga gvüšno poznaš, ka je petdeset lejt bijo na mukaj pa ka je strašno trpo, gda je vküpklau tiste svoje verzuške...«

»Mogoče, ka je trpo,« sam zmignó. »Samo, kakšo ma tou zdaj vezo?« sam ga nej razmo, ka ščé povedati.

»Vej pa ti si tudi nikši pesnik,« mi je pojasno.

»Včasik rejsan napišem tudi kakšo pesem,« sam ma priznao. »Samo, pri meni je tou na veselge. Lažo bi ti, če bi pravo, ka se pri toum deli mantram...«

»Viš, viš,« si je pa zgučo. »Ge sam pa mislo,« se je pošlato po bradi. »Znaš, poslüšo sam tudi enoga pesnika po radiji, šteri je pravo, ka je že tresti knijg napiso, pa šče itak mora živeti od socialne pomoči. Tou je pa žalostno, geli bar, ka človek ne more živeti od svojoga dela. Država bi za takšne lidi mogla kaj več napraviti...«

»Ka bi mogla napraviti?« sam se zdaj ge čüdivo. »Vej pa sam praviš, ka ma davle socialno pomouč?« sam ga stisno. »Znaš, pisanje pesmi je pač nej slüžba.«

»Čakaj, čakaj!« je zdaj že čüsta z bejlim gledó. »Ka pa te tou sploj je?«

»V mojom slučaji je tou čüsti užitek,« sam ma pojasno. »Zatou me čüsto nika ne briga, ka si o toum misli država pa od njej tudi nika ne čakam.«

»Viš, viš,« se je zdaj že škrabo za vüjami. »Ge sam pa mislo, ka ti tou delaš za preživetje, pa ka menje dobiš, kak ti pripada...«

»Misliš na pejnaze?« sam odmajno. »Kakšno gezerko ti že leko posoudim, če si glij v nevouli.«

»Nej, nej, gé pa,« se je pošlatno po baršani. »Samo najgeri sam biu, kak je s tejn pri tebi,« si je popravo zlato iglo. »No, pa zboutgom,« se je te naglo poslouvo. »Ne zameri mi, ka mam silo. Poseu me čaka.«

»Škoda, no,« sam skomignó. »Ge sam pa glij fraj, leko bi te pozvau na piti.«

No, siromak me je nej več ranč poslüšo. Žou mi je bilou, če si je te mogoče mislo, ka sam nej vpamet vzeu njegve velke zlate igle. Zdaj de si gvüšno mogo küpiti vekšo, štera de šče bole pikala v oči.

Pisani klepeti (3)

Kot smo že poročali, je od 8. do 18. avgusta v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monostru potekala 4. mednarodna likovna kolonija, na kateri so sodelovali likovni umetniki iz raznih držav. Pogovore z njimi o koloniji, Porabju in slikarstvu bomo objavljali v našem časopisu v naslednjih številkah.

Dvojezični Panonec – Endre Göntér

Endre Göntér je skupaj s Ferijem Királyem bil tudi nekakšen prevajalec med slovenski in madžarskimi slikarji. Bil je pa tudi duša družčine, zmeraj pripravljen na kakšen klepet, na kakšno šalo. Kolorit njegovih slik, ki so nastale na kolo-

drugače, ne moreš slikati s hladnimi barvami.«

• Ali vplivajo soustvarjalci na koloniji na tebe, na tvoje slike? Ali se veliko pogovarjate o slikah, tehnikah, nasploh o ustvarjanju?

»Mislim, da je letošnje vzdušje perfektno. Normal-

niji, je topel, to so rjavo-oranžno-rdeče barve. Umetniki iz drugih koncev slovenskega etničnega prostora so nekako ugotavljali, da je to verjetno izraz panonske duše. Ko sem mu to omenila, se je rahlo nasmešnil in dejal: »Najbrž je tako. Ko grem na slikarsko kolonijo, prepuščam stvari tistemu vtisu, ki me takrat zavzame. In tudi letos se je to zgodilo. Že drugi dan smo šli na izlet v te slovenske vasi, in sem čutil to toplino. Tudi na sliki uporabljam simbol teh sedmih punktov, teh sedmih vasi. Ti ljudje so pravi ljudje, če se srečuješ z njimi, je toplo vzdušje. Šel sem k maši pa tudi v gostilno. Ljudje so prijazni, bilo mi je lepo. Torej ne moreš

no je tudi to, da se v odmorih pogovarjaš o slikah. Po navadi je tako, da tisti dan, ko se začne delo, niti spat ne gremo, se čez polnoč pogovarjamo o ustvarjanju. Seveda ob kozarcu vina.«

• Pozno jeseni se bo pripravila skupna razstava.

»Seveda. Že zdaj pripravljamo in uokvirjamo slike. Sem pa slišal, da se za to razstavo zanima tudi ljubljanska galerija »Vodnikova domačija«. To je tudi prav. Zakaj ne bi prenesli slik tudi nekam drugam? Domačini naj vidijo slike, potem pa naj tudi svet vidi, kaj se dogaja v krajih, ki jih do zdaj nismo preveč poznali, in so bili malo tabu tema.«

M. Sukič

SLOVENEK, SRB, MADŽAR – ALI VSE TROJE?

Pred nekaj meseci sem dobila elektronsko pošto, v kateri se je Tibor Horvat zanimal za knjigo Marije Kozar o Slovenskem Porabju. V kratkem pismu je napisal tudi to, da sicer živi v Švici, je pa njegov oče doma iz Števanovcev, zato ga zanima vse, kar je povezano s Porabjem. Po nekaj pismih po elektronski pošti me je začelo prav zanimati, kdo je ta človek, ki sicer piše v madžarščini, ve precej o Porabju, se mu pa čuti, da govori (tudi) nek slovanski jezik. Zato sem bila prav vesela, ko je vprašal za program državnega srečanja Porabskih Slovencev.

Prvo osebno srečanje z njim je bilo dan pred srečanjem, ko sta se s prijateljem oglasila v našem uredništvu. Hitro sem ugotovila, čeprav slovensko ne govori, me razume, odgovarja mi pa v srbsčini.

»Moj oče je leta 1956 odšel iz Števanovcev v Švico, tam je srečal mojo mamo, ki je doma iz Srbije in je delala tam kot zdomka. Mama je na pol Madžarka, na pol Srbkinja. Rodil sem se v Švici, toda kot otroka so me poslali nazaj v Srbijo k babici. Tam sem živel do desetega leta starosti, tam sem končal prvi razred osnovne šole,« je pripovedoval Tibor. Tudi po tem, ko se je vrnil v Švico, je moral obiskovati t. i. jugoslovansko osnovno šolo, kajti bil je jugoslovanski državljan. To je bila šola ob sredah popoldne, ko so ostali otroci v švicarskih šolah imeli prosto, otroci zdomcev iz takratnih jugoslovanskih republik so pa imeli pouk jezika (Tibor je obiskoval srbohrvaški oddelek), zemljepisa, zgodovine in politične ureditve Jugoslavije.

»Oče mi je sicer kot otroku pripovedoval malo o Porabju, toda v družini je do-

minirala mama. Pogovor v domačem krogu je potekal v madžarščini, porabščino sem slišal le, če smo bili v Števanovcih. To pa je bilo premalo, da bi se jo naučil, knjižno slovenščino bolj razumem, narečja pa skoraj ne.« Tibor pravi, da so ga kot odraslega človeka začele zanimati njegove porabske korenine. Po spremembi sistema se je tudi Porabje bolj odprlo,

Tibor Horvat (z desne) s kolegom Joëlom Gerberjem na srečanju Porabskih Slovencev

bolj živahno je postalo tudi kulturno življenje in tudi on sam je lažje prišel do informacij. Zelo bi ga veselilo, če bi o samem Porabju oziroma o Porabskih Slovencih več vedeli v svetu. Ko je iskal informacije o Porabju v nemškem ali angleškem jeziku, praktično ni nič našel. Zato sta s kolegom, Joëlom Gerberjem pripravila spletno stran o Slovencih na Madžarskem v angleščini in nemščini (www.vendvidek.atw.hu).

Tibor je končal ekonomijo in dela pri podjetju za raziskovanje tržišča, Joël je študent zgodovine in tudi njega privlači naša pokrajina, vseh so mu naše vasi, kajti kot pravi, v Švici takih ne najde. Oba dobro razumeta, kako deluje oziroma vpliva velika razlika med narečjem in slovenskim knjižnim jezikom, kajti tudi sama govorita staro nemšči-

no, in kot pravita, razhajanje med visoko nemščino in švicarskimi narečji je veliko.

Tiborja zelo zanima, ali se druge, tretje generacije porabskih izseljencev v Ameriki, kjer je bil tudi na obisku, sploh zavedajo svojih korenin, ali vedo večinoma le to, da so njihovi predniki prišli iz Madžarske. Upa, da bo spletna stran tem ljudem pomagala odkrivati lastne slovenske

za madžarsko državljanstvo, pred štirimi leti pa je dobil tudi švicarsko državljanstvo. To zadnje je sicer zelo težko dobiti, kajti o tem, ali bodo kakšnemu občanu dali državljanstvo, odloča lokalna skupnost, v kateri živi. V isti skupnosti mora bivati vsaj 12 let, le potem lahko zaprosi za državljanstvo. Tibor pravi, da je postopek pridobivanja državljanstva trajal pri njem štiri leta. Srečo je imel, kajti v vasici, v kateri se je naselil, ni bilo nobenega študenta, in to je pozitivno vplivalo na odločitev vaščanov. S tremi državljanstvi pa ni zmeraj enostavno. V času razpada Jugoslavije je bival prav v Srbiji in kot državljan bi moral v vojsko. Ko ga je sorodnik opozoril na prisilno mobilizacijo, je sežgal jugoslovanski potni list in je s pomočjo madžarskega zapustil državo. Sicer se pa tudi zdaj zelo rad vrača k sorodnikom v Vojvodino.

Sicer ga nisem vprašala, kako bi se on sam opredelil, če bi ga nekdo vprašal, kaj je po rodu,

Prijatelja iz Švice sta se udeležila tudi izleta na Goričko v okviru Državnega srečanja Porabskih Slovencev. Obisk v Korovcih na domačiji Ernesta Bransbergerja

Tibor Horvat ima tri državljanstva. Srbsko (prvotno je bil jugoslovanski državljan), po letu 90 si je poskrbel tudi

Madžar, Srb ali Slovenec, zdi se mi pa, da je zdrava kombinacija vseh treh.

M. Sukič

WWW.PORABJE.COM

... DO MADŽARSKE

Nov predsednik na čelu škofovske konference

Novi predsednik madžarske škofovske konference je postal kardinal Péter Erdő, nadškof budimpeštansko-esztergomske nadškofije. V tej funkciji je zamenjal nadškofa iz Egra Istvána Seregélyya. Škofovska konferenca ima tudi novega podpredsednika, in sicer Lajosa Pápajya, škofa iz Győra, ki je zamenjal Nándorja Bosaka, škofa iz Debrecena. Škofovska konferenca se za esztergomskega nadškofa ni odločila le zaradi tradicije, temveč tudi zaradi sposobnosti Pétra Erdő, ki ga je papež Janez Pavel II. pred leti imenoval za kardinala. Péter Erdő je znan tudi po svojem diplomatskem čutu, medtem ko imajo njegovega namestnika za bolj trdega pogajalca.

Nadomestne volitve na Verici-Ritkarovcih

4. septembra so bile nadomestne volitve na Verici-Ritkarovcih, kajti vas je zaradi smrti ostala brez župana. V tej vasi živi 124 volilnih upravičencev, nadomestnih volitev se je udeležilo 71 volivcev. Edini kandidat Andraš Dončec, sin pokojnega župana, je dobil 70 glasov.

Őrízse Péter je dobil mestni rang

Őrízse Péter, kot središče pokrajine Őrség, je 4. septembra dobil mestni rang. Čeprav ima sam kraj okrog 1300 prebivalcev, razpolaga z vsemi institucijami, ki so potrebne za opravljanje mestne funkcije. Tudi proslava ob pridobitvi mestnega naziva se je začela z otvoritvijo nove pridobitve, in sicer reševalne postaje.

Možnosti začasnega dela v Nemčiji

Na podlagi madžarsko-nemškega vladnega sporazuma se lahko vsako leto začasno zaposli v Nemčiji 2 tisoč začasnih madžarskih delavcev. Cilj tega sodelovanja je, da bi madžarski delavci razširili svoje strokovno in tudi jezikovno znanje.

NA NJIVI S ČEBELAROM, STERI JE KOLAR

Za volo velkoga dežja je lüstvo že komaj čakalo, naj zemla malo gorposene pa naj leko vö na njivo dejo kromče brat. Vsakši silo ma, zato ka je v zemlej velka vla-ga pa krompičke začnejo gniliti. Zdaj, ka je dobro vrejmen, lüstvo je tak venej na njivi kak gda mravlé odijo na mrvlinjaki. Nej je tau ovak prejk meje na Goričkom tö nej. V Čöpanca na njivi sam se z ednim kolarom Ivanom Pankerom pogučavo, šteri so se ranč kreda dejvali, ka do kromče kopali.

• *Letos je velka*

trava zrasla na njivi, nej?

»Problema je tau, ka je tam tö zrasla, gde bi nej trbelo, kak tü, gde so krompirje.«

• *Ka zdaj delate?*

»Zdaj ranč travo kosim dola z njive, ka mo ležej vöspravlali krompirje.«

• *Nej je meko?*

»Vraga nej, če je telko dežja bilau, ka je ešče na brejgi voda stala.«

• *Gnes te že začnili kopati?*

»Nej, gnes ešče nej. Zdaj se ešče samo kreda dejvamo.«

• *Tau na okrajma že vö mate skopano, nej?*

»Žena je tam eden red vöskopala, ka mo leža vöorali. Če bi nej meli tam vöskopano, te bi tam krompir traktor vküppoklačo.«

• *Toča je bila tü pri vas? Zato ka vidim, ka je kukarč-no liske vse razčejsano.*

»Zdaj že vejn eden mejsec tau-ma. Redno je tazmlatila vse. V goricaj je petdvajsti procentov ta vdarilo. Po etom brejgi je najbola bila, zato ka je nikak tak z vötrom šla.«

• *Te kromče, ka tü mate, so za svoj tau ali za odajo tö?*

»Tau je samo za djesti pa za svinje, mi smo za odajo nej sadili. Vse vküp je ta zemla osamdvajsti arov velka. Če bi ta velka trava nej bila, te

Kolar in čebelar Ivan Panker

bi krompir naleki vöpobra-li, dapa etak je vrag. Zaman sam špricko, zato ka je te ranč süča bila pa je nika nej valalo. Tak ka zdaj se mantramo s tau travov.«

• *Zvün kromčov mate ešče kaj drügo tü posajeno?*

»Malo koruze pa zelenjave, zato ka divjačina vse nanikuj deja. Zaman mam lovsko društvo. Najveksi kvar jelen pa divje svinje napravijo. Prvin tau nej bilau telko kak zdaj, ne vej, kak vrage je tau.«

• *Mate kakšno maro doma?*

»Krave mam pa petdvajsti družin čebel.«

• *Vrejdno se je s čebelami spravlati? Zato, ka je pri nas s stauga spoj malo.*

»Tau je odvisno, kak je leto. Zdaj, tau leto, je dobro bilau za akacije. Petdvajsti družin je dalo tristau kil meda. Letos je kostanj bola slabi bijo.«

• *Kak leko razliko deja med medom?*

»Tau z očami leko vidi. Gda je konec medenja, te tisto moraš vövzeti. Akacijin je bola svej-keu, kostanji je bola kmičen. Med leko oda kakšno koli sor-

to, samo nejma vejga baugcejne. Zvekšoga tau vse bola doma tazudavam. Eden nesé edno kilo, drugi dve kile pa te tak pomalek se vse oda.«

• *Kelko meda nüca lüstvo?*

»Gnesden je tak, ka lüstvo bola küpi liter vina kak pa meda.«

• *S petdvajstimi družinami zato dosti dela mate, nej?*

»Največ dela je jeseni z njimi. Če nejmajo zavole jesti, te je polagati trbej, nej ka bi pozimi zginile. Notra je trbej povi-jati, nej ka bi zmrznile. Čebele so tak, ka je vsakši den moraš pogledniti, če je delo ali nej.«

• *Kak ste se vi za tau vzeli?*

»Dja sam se za inaša v Pet-rauvce odo včit, za kolara. Pa tam so bile čebele, tam sam daubo volau. Gda sam se pa oženo, mojo ženej oča so tö meli čebele pa te tak sam se dja tö začno ukvarjati z njimi. Zdaj že petdeset lejt, pa tau je meni vsigdar najboljši šport bijo. Mi zdaj tü mam edno čebelarsko društvo z osemnajset člani. Na leto večkrat vküppri-demo pa se srečujemo.«

• *Nej so vas še včele vküpz-škipale?*

»Včasín gržejo, dapa ka ma vejš, tau moraš pozabiti. Najbo-le, gda kostanji cvetejo ali pred deždjom. Najbaukše, če človek tašuga reda nede skrak.«

• *Zdaj že vej, kak ste čebelar gratali, dapa tau nej, kak ste gratali kolar?*

»Mali pojep sam bijo pa mi je oča tak pravo: „Vejš ka, kaule do furt nücali, tak ka češ se za kolara vövčijo, delo š vsigdar emo.“ Vidiš, tau je pa zdaj že doli prišlo.«

• *Če bi trbelo, vedli bi ešče zdaj tö kaule naprajti?*

»Bi napravo, stauprocentov. Mam doma vsakše fele klumperaja, ešče nauve potače tö. Tak ka če bi sila bila, bi napravo.«

• *Kelko časa trbej za edne kaule?*

»Če se ročno delajo, te mejsec dni.«

VEČ SE NE MOREŠ NIN NEJ SKRITI

Gde so pa tisti cajti, gda smo, če smo nej steli, ka bi nas stoj najšo, tak malo kama odišli. Istina, ka je tau tü nej dobro bilau takšoga ipa, če se je kakša nevolja zgodila, pa so te človeka nin nej najšli tačas, ka nej naprej prišo.

Gnesden je tak, ka nas eške v pekli najdejo. Sploj pa te, če tau malo stvar, stera se zove mobilni telefon, v žepki ali v taški mam. Dosta vzrokov je, zakoj je ta stvar trnok asna, trnok do-bra. Vej pa človek leko iz prgišče cejli svejt zove ali pa svoje, če ma je kaj potrebno ali se z njim kaj zgodi. Pa ranč tak njega leko zovejo.

Nikša čüda je nej, če smo že – leko povejmo – vsi nikši živčni (idegesek). Če tau malo stvar ne zakapčimo vö, te v vsakšoj minuti leko čakamo, ka začne raščati, pa te se prkapamo, ga iščemo, gde je, pa sto vrag že pa nas zove pa ka ške. Med tejm pa leko, ka smo ranč na kakšoj prireditvi, djilejši ali pa nas ranč doktor vižgaliva...

Gestejo lüdje, šteri v tom direkt uživajo. Tak mislijo, ka so oni od toga velki lüdje, nij vsakši zove, vse je njim potrebno rejšiti. Nej dugo sam bila na ednom djilejši, tam je bio eden človek, šteromi je te telefon napona cingo, on je pa napona tavö lejt gučat. Nej se je spomno, ka bi telefon na tisti cajt leko vözakap-čno, vej je pa nej ministrski predsednik. Skauz je mauto delo sestanka, tak ka bi ga nistarni najraj za vüje spokali.

Pa té človek je tak mislo, ka je on čeden, njega vsakši zove, on je važen človek. Samo, srmak, tau ne vej, ka se šika pa ka nej.

Nej tak dugo, ka sam več kednov v špitalaj ležala pa sam vidla, ka vsakši betežnik ma te telefon. Med nami je bila edna 81 lejt stara ženska, tak je delala z mobilom kak eden majster.

Mobilni telefon je dobra stvar. Samo ka ga lüdje tak nücamo, liki bi ga v vsakšoj minuti, v vsakšem situaciji potrebni bili. Pa se te čüdivamo, ka nikšoga mira nejmam. Nej se nam trbej čüdivati. Tau moderno možnost čednejše moremo nücati. Pa te de nas menje koštalo tü. Kelko pa kelkokrat človek vidi, ka s tejm telefonom klepečejo dugo-dugo pa se te čüdivajo, ka tau dosta košta.

Pa smo te eške nej gučali od dece. Vsakši mali »čundraš« že ma mobilni telefon, pa ranč nej tak fali telefon. Fotografije delajo, se špilajo, telefonirajo pa stariše »doj potegnajo« za vse te ce-ringe. Tak mislim, ka bi tüj tü nikši red trbelo narediti. Te se pa taužimo, čüdivamo, ka je žmetno preživeti. Kolamo se, prejk mere delamo, naj bi vse leko plačali.

Stoj zdaj leko tak misli, ka sam ge nevoščena komi ali sam pra-uto tehniki. Ge ranč tak mam mobilni telefon kak največ lidi, depa človek mora meti nikšo mero, kak, gda, kelko takšo stvar nüca. Samo tam pa te, gda druge lidi ne mauti.

Irena Barber

• *S kašoga lesa se kaule redijo?*

»Največ smo nücali djaseno-voga. Tau je takši bejli trdi lejs. Tü spoj malo rasté s tau-ga, zato ka tau rasté bola pri vodaj. Drügi lejs, ka smo ešče nücali pri kaulaj, je akacija, zato ka je najbola trdi lejs pa je najbola držo.«

• *Kelko časa je trbelo, dočas*

ste se vönavčili?

»Tri lejta se je trbelo včiti pa samo potistim sam grato ko-lar. Še zdaj sam kolar, samo več vrage nej trbej kaule,« se smejejo Ivan. »Moram titi de-lat,« pravijo, »zato ka me žena že nika špajsko gleda,« prime-jo kosau pa velkoga vdarijo z njauv po velki travi.

K. Holec

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spita v le. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

TAKŠA SOBOTA ZA POCÜKATI

Dragi moj dnevnik, vörvli mi, takše sobote sam eške nej vidla, nej sprobala, pa nej doživela. Če me pitaš zakoj, ti brž vöovadim.

Zazrankoma je eške nika nej vövidlo, ka bi tou bila kakšna vcejlak ovakšna sobota. Vse je bilou normalno. Nevoule v kopalnici z mojo vekšo sestro Zano, naš sneni pa manjasti ata, trno bistra mama, ge pa moj mali brat pa po svojoj staroj šegi. Na, vidiš, vcejlak normalno. Ranč sam si nej mogla brodit, ka bi kaj šlou ovak, kak ma šegou iti vsikšo soboto. Na, pa je dun vövdarilo pri obedi.

Brat Andi se je nika špilo s tistim malim glažekom, v sterom mamou sou. Odpejro pa zapejro ga je, dokeč ga je nej vzeu v roke naš ata. Po staroj šegi je bila za njega župa neslana. Škeu si je sipati malo soli, dapa nut v župo se njemi je sipala cejla sou. Tou pa zato, ka je Andi nej zadosta dobro doj zapro tisti šrajf z lüknjami. Sou je tak nut v župo priletejla, ka je špricnila v našoga ato pa ga polijala od brade pa do pojasa. Zrezanci so se njemi povejsili po gombaj od srakice, župa pa se njemi je cedila doj do tistoga mesta, na sterom dejo noge raznok. Najprva smo se debelo gledali, samo brat Andi je cejli rdeči gledlo nikam pod sto.

- S tejmi zrejzancami tak vövidiš kak kakši krispan, - se je za eden čas zglasila moja mama, že brž za tejmi pa smo se začnili od cejloga srca smejjati.

Naš ata se je eške nej smejjau. Najprva je probo

nika fudati skouz nous. Gda je nej mogo gratati kak čemera-sti bik, je škeu biti kak polejana mačka. Pa njemi je tou tō nej šlou nej od srca pa nej od tejlja. Tak njemi je nej ostanilo nika drugo, kak ka se je začo smejjati vküper z nami.

- Zdaj pa že tak vövidiš kak krispan, steri se trausi od smeja, - sam se zglasila eške ge, tak smo se eške bole smejjati.

Té naš smej je trpo edno pet-najst minutov. Tak smo se dugo smejjati, ka je župa vcejlak mrzla gratala.

- Vej pa, če zdaj tou župo po-gejm, vejn zmrmzem. Tak je mrzla, - se je zglaslo Andi.

Tak smo znouva v smej včes-nili in se smejjati eške skur pou vöre. Kak bi se nej, vej je pa vsikši čas stoj kaj nouvoga pa smejšnoga kcuj pravo.

- Zdaj pa že gnouk tiüma bojte, ovak se pocükam v lačice, - se je škela koriti naša Zana, dapa zatoga volo smo se eške bole smejjati.

Na drugo gesti je več niške nej brodo. Od smeja nas je tak bolelo črvou, ka je niške nej biu lačen. Na, za eden čas smo se li enjali smejjati. Cejli skuznati smo sedeli za stolom pa se trno zmantrani gledali. Mama si je skuze brisala eške po bradej pa niže doj po guti. V tejmi je v künjo stoupila tetica Martina. Debelo nas je poglednila, se prijala za glavou pa cejla nevoulasta pitala:

- Boug moj, sto je mrou v našoj držini?

Dragi moj dnevnik! Nej trbej dvakrat prajti, ka smo znouva spadnili v takšni smej, ka ga naš ram ne poumni. Si leko tou namalaš pred svoje oči? Mi štirge se za stolom mečemo od smeja, škrablemo po

stoli, mlatimo po zraki z nogami pa rokami, tetica Martina pa stogi med dverami. Vejn si je brodila, tejmi se je vcejlak zmejšalo.

- Ka bi nej! Mrla je, mrla je... si je kuman zdijavo naš ata.

- Boug moj, vej dla sam! Mrla je, - se je začnili djoukati tetica Martina.

- Rejsan je mrla, - je skouzi smej kuman gučala naša mama. - Mrla je naša župa!

Na, zdaj je smeja več nika nej moglo dola staviti. Rejsan smo že cükali od smeja. Tetica Martina nam je med dverami samo s prstom na čeli pokazala, ka se nam je vcejlak zmajšalo in odišla tavö. Kak smo se eške kuman zdaj smejjati, če se človek sploj leko bole smejje.

Smej jati smo se skur do ousme večer, dokeč je nej ata nut zakapčno televizijo. Gda smo vidli, ka se godi po svejti, smo se enjali smejjati. Škoda! Lepše je cükati od smeja, kak pa se čemeriti na naš nouri svejt.

Na 20. obletnici folklorne skupine z Gornjega Senika so nastopili tudi mali folkloristi tamkajšnje osnovne šole, ki so večinoma otroci članov odrasle folklorne skupine. Skupina se

Zgodbe o živalih – za 15. september

FRIDERIKOVE PTICE

KOTIČEK

Friderik II. Hohenstaufenski, sicilski kralj, je živel v prvi polovici 13. stoletja. Leta 1220, ko mu je bilo dvajset let, je postal nemški cesar.

Še danes se govori o njem kot o pametnem in pogumnem vladarju, zaščitniku umetnosti in znanosti. Friderik je bil tudi pesnik in naravoslovec. Bil je morda prvi pravi zoolog in morda je prvi zared opazoval ptičje navade. Na podlagi opazovanj je napisal razpravo o pticah. Zabeležil je različne značilne podrobnosti: na primer to, v kakšni držici ptice spijo in ali se hranijo na tleh ali v zraku.

Kakor mnogi njegovi sodobniki se je tudi Friderik veliko ukvarjal s sokolarstvom. Ravno ob sokolih se je začel zanimati za ptice sploh. S svojih različnih gradov v Apuliji, provinci v starem kraljestvu Siciliji, je opazoval, kako se spomladi in jeseni selijo ptice selivke, in si to zapisoval. On je prvi odkril čudno navado kukavice, ki odlaga jajca v gnezda drugih ptic.

NA GORNJEM SENIKU NE BO ZMANJKALO FOLKLORISTOV

je ustanovila lani na prošnjo staršev. Otroci delajo pod strokovnim vodstvom mentorice Martine Tratnjek, nekdanje članice beltiške folklorne, ki je zaposlena na osnovni šoli

Razkrižje. Za glasbeno spremljavo poskrbi Matej Smej. Skupina dela pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem.

KAUT

MLAŠEČI

TIKEV BREZ PÖRKÖLTA

Kak se prejk mejnoga prehoda pelam na Verici-Čepinci, nej daleč od meje vidim, ka edna ženska stoji na srejdi njive pa kaulivrat gleda. Leko, ka tau gleda, kelko kvara je voda napravila v krumpičaj ali divjačina, si zmišlavam, pa stanem nej daleč od nje. Že cejlak paulak pridem, dapa ona ešče itak kaulivrat gleda, kak če bi kaj iskala.

• *Baug daj, vejn ste kaj zgibili, ka tak fejst nika iščete.*
»Vraga sam zgubila, samo tikev iščem.«

• *Cejla njiva je puno tikvi, kakšno pa te vi iščete?*

»Tašo iščem, stera je ešče meka.«

• *Zaka trbej vam meko tikev?*

»Zato trbej meni meko tikev, ka mo za obed tikev kūjala. Odkec si pa ti sé spadno, ka me tū spitavaš?«

• *Dja sam iz Andovec.*

»Pa od stere družine?«

• *Zaman vam povejm, tak nete znali, čiden sam.*

»Tau nej gvūšno, ka nemo znala, zato ka je

moja tetica v Andovci bila pa sam ge tam služila. Vsakšo družino poznam, samo tiste nej, stere so se sledi preselile.«

• *Pa sto je bila vaša tetica?*
»Moja tetica so Klošin Nani bili. Pri Karbini v Andovcaj sam služila, ranč te, gda so Rusi notra prišli.«

• *Pri steri Karbini?*

»Pri Srejdnji Karbini, zato ka so bili Vrnji pa Spaudnji.«

• *Vi se bola vöspoznata v Andovci kak dja, steri sam se tam naraudo.*

»Pa vejš, gde si te ešče ti bijo, gda sam ge tam služila, ešče nin nej.«

• *Gde ste se te vi naraudili?*

»Ge sam se v Čöpanca naraudila,

po iži smo Rovatini ovak se pa pišem Ana Časar.«

• *Kak je te leko vaša tetica iz Andovec?*

»Tak, ka se je moja mati sé v Čöpanca oženila. Nas je vsevküp devet mlajšov bilau.«

• *Kak je te v Andovci bilau, gda ste tam služili?*

»Pa dobro je bilau. Samo tau, ka so ranč te prišli Rusi. Mi smo mogli v štalö titi stanūjet, ovi so se pa naselili v ram. Kak so kaj zdaj Karbin Nani, mislim na hčer?«

• *Oni so že mrlji.*

»Meli so mlajše?«

Rovatina Ana iz Čöpanec

• *Tri, dvej hčeri pa engasina, šteri je doma austö.*
Daleč kraj mate ižo od te njive?

»Tū nej daleč sam doma, pri karavli. Če ta gorgledaš na bregj, vidiš strejo.«

• *Sami ste doma?*

»Sama sam ostala. Edna hči je v Švici, edna na Gorenjskom oženjena, eden sin je mesar prodajalec v Soboti, drugi sin je pa mrau.«

• *Te ste vi zvekušoga vsigdar sami, nej?*

»Zvekušoga sam sama. istino, zdaj nej, zato ka eden, šteroga tak mamö za svojoga, tū stanūje.«

• *Sto je pa te tau?*

»Eden, šteri tū nej daleč zidar. Pri nas je dolapostavo prikaulico pa te v tauj spi. Srmak nejma starišov pa zato ga te mi mamö tak za svojga.«

• *Pa tikev se je posrečilo vöodebrati?*

»Ešče nej, vej potejm.«

• *Nede malo kesno že za obed?*

»Zaka bi bilau kesno, vejpa tau de za vütro, nej za gnes.«

• *Kak skūjate vi tikev?*

»Pa kak? Zdaj naj ti tapovejm? Lük dejam pražit, te čas tikev malo posolim pa zribam. Potejm go malo vö-

zožmikam. Ka? Tau do vse šteli, kak ge tikev kūjam? Vejš ka, te novine sé v Slovenijo ne smejš davati.«

• *Te novine samo pri nas štejo, nej se vam trbej bojati, gučite samo tadala.*

»Na, te gda se je lük spražo, te prpau notra dejam. Malo taknjam pa te nüt dejam tikvi, na slejdnje pa te s smetanov prtapem.«

• *Gda si vö v talejr skladete, te zato malo mesa tū vcuj zagrabit, nej?*

»Kak misliš tau?«

• *Tak ka malo pörköлта vlejete gor na tikvi.*

»Ge nika nej. Samo kromče, cejle vcüjškūjem pa tiste djejmö vcuj.«

• *Nej je méka njiva?*

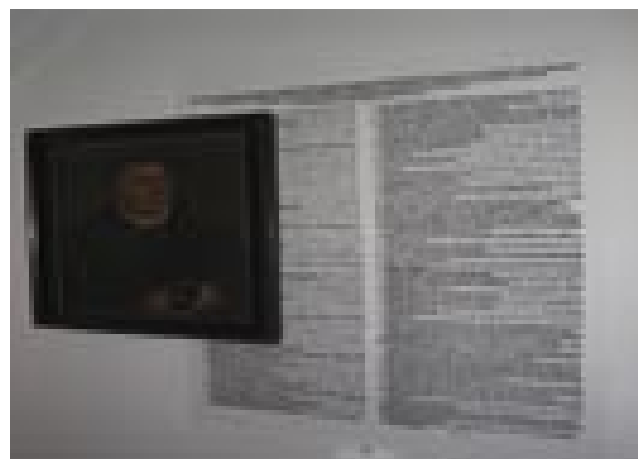
»Vraga nej. Vejpa vidiš, ka tau je že grozno. Ne moreš prejk njiv, zato ka se pogrozneš. Ka ne zagnili od vode, tisto divjačina zaniči. Ka ma vejš, moramo trpeti. Tista tikev de vejn ranč dobra,« kažejo Ana na edno pa kak müja v močniki, pomalek začnejo stapati v blati.

K. Holec

Pripovejsti iz Muzeja Murska Sobota

Martin Luter

V Muzeji Murska Sobota pa sploj pri cejlöj zgodovini krajine med Müro pa Rabo se ne moremo ogniti vsemi tistomi, ka se je zgodilo od tistoga časa, gda je **Martin Luter na jesen 1517 na cerkvene dveri v Augsburgi gore zabiu svoji 95 tez** (kopija toga pisanja je tö na stejni muzeja kcuž z Lutrovim kejpom, kak tou leko vidite na fofografiji). S tejm se je v Evropi začnila

znoutraj krščanstva kazati nouva cerkev. Po tistom, gda se je krščanstvo začnilo talati na rimsko krščansko vöro pa na bizantinsko pravoslavno, se je zgoudilo drugö velko talanje krščanstva.

Za Martinom Lutrom se je začnilo obračati vse več lidi v indašnjoj Evropi. Papežöva cerkev se je trousila do fundamenta, Lutra so razglasili za heretika, za krivovernoga. Dapa Martin Luter je eške kak vörvo v boga, samo je več nej mogo trpeti vse tisto, ka si je zmišlavalä rimska cerkev, samo naj bole bogata bou.

S tejm njegovim včenjom so k nam v našö krajino že malo po tistim, gda je na dveri zabiu svoje želenje, prišli prvi pridigari. Uni so včili, naj vsikši vören človek k sebi vzeme čisti evangelij. Zato se je pomalek začnila nouva cerkev zvati **evangeličanska cerkev**. Njena ideja se je brž prijala brezi kakše sile skur po cejlöj Evropi, pa pri nas tö. Na, rimska vöra jo je škela vničiti z ognjom pa železom. Dosta lejt so evangeličani trpeli vmarjanje in bojne, dokejš so

si nej vözborili svojo pravico vörvati po svojom srcej.

Ob imeni Martina Luterä pa vsemi, ka je prineslo njegovo včenje, trbej praviti nika od naši moderni časov. Brez njega in njegve cerkve bi se vejn eške gnesden vcejlak ovak brodilo. Vatikan vči: **Mej mlajšov, kelko ti Boug da. Luter pravi: Mej telko mlajšov, kelko ji leko spraviš k krūji.** Takšno mišlenje pa vse

drugö, ka se je iz njega naredilo, je postavilo fundament za kapitalistično mišlenje, stero gnesden živi skur na cejlom svejti.

Miki Roš

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.
p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:

EUROTRADE

PRINT d.o.o.

Lendavska 1

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.